

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2680

[Total No. of Pages : 4

[5307]-1001

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY

SC - 01 : Classical Sociological Tradition

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Discuss the historical background of emergence of Sociology.
- b) Explain the Marxian theory of social change.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Define and differentiate the Base (Infrastructure) and Superstructure.
- b) Explain Durkheim's theory of Suicide.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Describe Weber's theory of Authority.
- b) Explain Durkheim's concept of social fact and its relevance in Sociological methodology.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Discuss the theory of Protestant Ethics and Spirit of Capitalism.
- b) Discuss Durkheim's theory of Religion.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words.

[10]

- a) Weberian concept of Ideal Types
- b) Types of alienation
- c) Colonialism and Sociology
- d) Organic Solidarity

Total No. of Questions : 5]

P2680

[5307]-1001

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY

SC - 01 : Classical Sociological Tradition
(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

- अ) समाजशास्त्राच्या उदयाच्या ऐतिहासिक पार्श्वभूमीची चर्चा करा.
ब) मार्क्स यांच्या सामाजिक परिवर्तना चा सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

- अ) पाया आणि अधीसंरचना (इमला) यांची व्याख्या व तुलना करा.
ब) डुरखीम यांचा आत्महत्या सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

- अ) वेबर यांच्या अधिकाराच्या सिध्दांताचे वर्णन करा.
ब) डुरखीम यांची 'सामाजिक तथ्य' संकल्पना व समाजशास्त्रीय अभ्यासपध्दतीतील तिचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

- अ) प्रोटेस्टंट नीतितत्वे आणि भांडवलशाहीचा उदय या सिध्दांताची चर्चा करा.
ब) डुरखीम यांच्या धर्म सिध्दांताची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा :

[10]

- अ) वेबर यांची 'आदर्श प्रारूप' संकल्पना
- ब) परात्मतेचे प्रकार
- क) वसाहतवाद आणि समाजशास्त्र
- ड) सेंद्रीय/जैविक ऐक्यभाव

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2681

[Total No. of Pages : 4

[5307]-1002
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY
SC - 02 : Sociology of India
(2013 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Discuss the formation of Sociology in India with special reference to anthropology.
- b) Explain the crisis in Indian Sociology.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Describe the contribution of G.S. Ghurye to the Indological perspective.
- b) Examine the contribution of Dr. Babasaheb Ambedkar's to non-Brahmin perspective.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Critically examine the importance of tradition in understanding Indian society.
- b) Explain the dimensions of modernity in India in detail.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Elaborate the debates on village and urban settings in India.
- b) Analyse tribe as a form of social stratification in India.

P.T.O.

Q5) Write notes on any two of the following within 100 words each.

[10]

- a) Leela Dube's contribution to feminist approach
- b) Changing nature of family
- c) Honour killing
- d) Sanskritization

Total No. of Questions : 5]

P2681

[5307]-1002
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY
SC - 02 : Sociology of India
(2013 Pattern) (Compulsory)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]
अ) मानवशास्त्राचा संदर्भात भारतीय समाजशास्त्राच्या जडणघडणाची चर्चा करा.
ब) भारतीय समाजशास्त्रापुढील अरिष्टे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]
अ) भारतशास्त्र दृष्टिकोनाला जी. एस घुर्ये यांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
ब) अब्राहमणी दृष्टिकोनाला डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]
अ) भारतीय समाजाच्या अभ्यास करण्यासाठी परंपरेच्या महत्वाचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.
ब) भारतातील आधुनिकतेचे पैलू सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]
अ) भारतीय खेडी आणि नागरी समाज यांच्यातील विवादाचे वर्णन करा.
ब) भारतीय सामाजिक स्तरीकरणाचा एक प्रकार म्हणून जमातीचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दांत टिपा लिहा :

[10]

- अ) स्त्रीवादी दृष्टिकोनाला लीला दूबे यांनी दिलेले योगदान
- ब) कुटुंबाचे बदलते स्वरूप
- क) इब्रतीसाठी हत्या
- ड) संस्कृतीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2682

[Total No. of Pages : 4

[5307]-1003
M.A. (Semester - I)
SOCIOLOGY
SO - 01 : Agrarian Society in India
(2013 Pattern) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Examine the basic features of tribal and peasant society.
- b) Explain Marxist approach to study peasant society.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Describe Asiatic mode of production.
- b) Discuss the consequences of colonial land settlement in India.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Critically examine the success and failure of community development programmes.
- b) Critically analyse the poverty alleviation programme in India.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Discuss the features of politics of Farm Lobby in the 1980's.
- b) Analyse the impact of neo-liberal policies on agrarian society.

P.T.O.

Q5) Write notes on any two of the following within 100 words each.

[10]

- a) Subaltern approach to study peasant society
- b) Feudalism
- c) Urban bias and neglect of rural
- d) Teebhaga movement

Total No. of Questions : 5]

P2682

[5307]-1003

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY

SO - 01 : Agrarian Society in India

(2013 Pattern) (Optional)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]

अ) आदिवासी आणि कृषक समाजाच्या मूलभूत वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

ब) कृषक समाजाच्या अभ्यास करण्यासाठी वापरला जाणारा मार्क्सवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]

अ) अशियायी उत्पादन पद्धतीचे वर्णन करा.

ब) वसाहतवादी जमीन धारणेच्या भारतावरील परिणामांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]

अ) समुदाय विकास कार्यक्रमाच्या यश आणि अपयशाचे चिकित्सात्मक परीक्षण करा.

ब) भारतातील दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रमाचे चिकित्सात्मक विश्लेषण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]

अ) 1980 च्या दशकातील शेतकरी गटाच्या राजकारणाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

ब) कृषि समाजावरील नव उदारमतवादी धोरणांच्या परिणामांचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टिपा लिहा :

[10]

- अ) कृषक समाजाच्या अभ्यास करण्यासाठी वापरला जाणारा शोषित दृष्टिकोन
- ब) सरंजामशाही
- क) नागरी पूर्वग्रह आणि दुर्लक्षित खेडी
- ड) तिभागा चळवळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2683

[Total No. of Pages : 4

[5307]-1004
M.A. (Part - I) (Semester - I)
SOCIOLOGY
SO - 02 : Social Movements
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions with 250 words : **[10]**

- a) Define social movement. Explain in detail the nature and characteristics of social movement.
- b) Discuss the roll of social movements in the process of caste, class and gender equilibrium in Independent India.

Q2) Answer any one of the following questions with 250 words : **[10]**

- a) Explain the Marxist approach to the study of social movement.
- b) Explain the resource mobilization theory to the study of social movement.

Q3) Answer any one of the following questions with 250 words : **[10]**

- a) Discuss the labour movement in India with reference to ideology and leadership.
- b) Discuss the various shades of Dalit movement in India with specific reference to ideological base and leadership.

Q4) Answer any one of the following questions with 250 words : **[10]**

- a) Discuss the role of civil society in social movement with reference to social movements in Independent India.
- b) Discuss the impact and challenges of globalization for social movements in democratic states.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following within 100 words each. **[10]**

- a) Difference between reformative and revolutionary movement.
- b) Major issues in ecological movement in India.
- c) New social movement theory.
- d) Issues of citizenship in social movements in India.

Total No. of Questions : 5]

P2683

[5307]-1004

M.A. (Part - I) (Semester - I)

SOCIOLOGY

SO - 02 : Social Movements

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

अ) सामाजिक चळवळीची व्याख्या द्या. सामाजिक चळवळीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) स्वतंत्र भारतातील जात, वर्ग आणि लिंगभाव समानतेच्या वाटचालीतील सामाजिक चळवळींच्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

अ) सामाजिक चळवळीच्या अभ्यासाचा मार्क्सवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक चळवळीच्या अभ्यासाचा संसाधन गतिशीलता सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

अ) विचारप्रणाली आणि नेतृत्वाच्या संदर्भात कामगार चळवळीची चर्चा करा.

ब) विचारप्रणाली आणि नेतृत्वाच्या संदर्भात भारतातील दलित चळवळीच्या विविध छटांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

अ) स्वतंत्र भारतातील सामाजिक चळवळींचा संदर्भ घेऊन नागरी समाजाच्या सामाजिक चळवळीतील भूमिकेची चर्चा करा.

ब) लोकशाही राज्यांतील सामाजिक चळवळींवरील जागतिकीकरणाच्या परिणामांची आणि आव्हानांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर 100 शब्दांत टिपा लिहा :

[10]

- अ) सुधारणात्मक आणि क्रांतिकारी चळवळीमधील फरक
- ब) भारतातील पर्यावरण चळवळीमधील मुख्य प्रश्न
- क) नवीन सामाजिक चळवळ सिद्धांत
- ड) भारतातील सामाजिक चळवळींमधील नागरिकत्वाचे प्रश्न

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2684

[Total No. of Pages : 4

[5307]-1005
M.A. (Part - I) (Semester - I)
SOCIOLOGY
SO - 03 : Political Sociology
(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 250 words : **[10]**

- a) Critically Evaluate Weber's views on State and Authority.
- b) Discuss relationship between society and polity.

Q2) Answer any one of the following within 250 words : **[10]**

- a) Explain how Sociology has defined politics and power.
- b) Evaluate Althusser's contribution to political sociology.

Q3) Answer any one of the following within 250 words : **[10]**

- a) Discuss the issue of women's reservations in Indian politics.
- b) Analyse Dalit Movement in contemporary Indian context.

Q4) Answer any one of the following within 250 words : **[10]**

- a) Elucidate issues of citizenship in the context of migration and displacement.
- b) Discuss the meaning and nature of new social movements.

P.T.O.

Q5) Write any two short notes on the following in 100 words :

[10]

- a) Hindutva Politics
- b) Foucault's views on knowledge as power
- c) Bahujan politics
- d) Globalization and exclusion

Total No. of Questions : 5]

P2684

[5307]-1005

M.A. (Part - I) (Semester - I)

SOCIOLOGY

SO - 03 : Political Sociology

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

अ) राज्य आणि अधिकार यावरील वेबर यांच्या विचारांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

ब) समाज आणि राज्यसंस्था यांच्यातील संबंधाची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

अ) समाजशास्त्राने केलेल्या राजकारण आणि सत्ता यांच्या व्याख्या स्पष्ट करा.

ब) अल्थुसर यांच्या राजकीय समाजशास्त्राला दिलेल्या योगादानाचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

अ) भारतीय राजकारणातील स्त्रियांच्या आरक्षणाच्या प्रश्नाची चर्चा करा.

ब) समकालीन भारतीय संदर्भात दलित चळवळीचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा : [10]

अ) स्थलांतर आणि विस्थापनाच्या संदर्भात नागरिकत्वाचे प्रश्न विशद करा.

ब) नवीन सामाजिक चळवळीच्या अर्थ आणि स्वरूपाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टीपा लिहा :

[10]

- अ) हिंदुत्वाचे राजकारण
- ब) फुको यांचे 'ज्ञान हीच सत्ता' संबंधी विचार
- क) बहूजन राजकारण
- ड) जागतिकीकरण आणि वर्जितता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2685

[Total No. of Pages : 4

[5307]-1006

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY

SO - 04 : Sociology of Maharashtra : Culture and Society
(2013 Pattern) (Optional)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following question with in 250 words : [10]

- a) Explain the Ambadkarite Movement in Maharashtra.
- b) Discuss Samyukta Maharashtra Movement.

Q2) Answer any one of the following question with in 250 words : [10]

- a) Explain Ethnic Nationalism of Shivsena.
- b) Discuss women's issues in 19th century Maharashtra.

Q3) Answer any one of the following question with in 250 words : [10]

- a) Elucidate Development of Bahujan. Dalit and OBC politics in Maharashtra.
- b) Discuss the Non Brahmin Movement.

Q4) Answer any one of the following question with in 250 words : [10]

- a) Explain the impact of satyashodhak movement in Maharashtra.
- b) Describe Girangaon working class movement in Maharashtra.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following with in 100 words each: **[10]**

- a) Issues of Displacement
- b) Any Two contemporary issues in Maharashtra
- c) Widow Remarrige
- d) Farmers Suicide

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

P2685

[5307]-1006

M.A. (Semester - I)

SOCIOLOGY

SO - 04 : Sociology of Maharashtra : Culture and Society

(2013 Pattern) (Optional)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]

अ) महाराष्ट्रातील आंबेडकरवादी चळवळ स्पष्ट करा.

ब) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]

अ) शिवसेना प्रणित वंशिक राष्ट्रवाद स्पष्ट करा.

ब) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील महिलांच्या प्रश्नांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]

अ) महाराष्ट्रातील बहुजन, दलित आणि इतर मागासवर्गीय राजकारणाचा विकास विशद करा.

ब) ब्राह्मणेतर चळवळीवर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा : [10]

अ) महाराष्ट्रातील सत्यशोधक चळवळीचा प्रभाव स्पष्ट करा.

ब) गिरणगाव कामगार वर्ग चळवळीचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दात टीपा लिहा :

[10]

- अ) विस्थापनाचे प्रश्न
- ब) महाराष्ट्रातील कोणतेही दोन समकालिन प्रश्न
- क) विधवा पुनर्विवाह
- ड) शेतकरी आत्महत्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2686

[Total No. of Pages : 4

[5307]-2001
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY
SC - 03 : Introduction to Sociological Theories
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Discuss 'Levi Strauss' contribution to structuralism with reference to the 'decentring' of the individual.
- b) Explain Robert Merton's critique on functionalism.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Critically evaluate 'C. W. Mills' contribution to conflict theory.
- b) Critically evaluate Alfred Schultz's perspective on phenomenology in the context of 'objective reality' and 'subjective reality'.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) 'Discuss positivistic assumptions in Parsons' functional analysis.
- b) Explain Goffman's contribution to ethnomethodology.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Evaluate Radcliff Brown's perspective on structuralism.
- b) Examine Malinowski's views on functionalism.

P.T.O.

Q5) Write notes on any two of the following within 100 words each: **[10]**

- a) Neo Functionalism
- b) Concept of Ethnomethodology
- c) Dahrendorf's conflict theory
- d) Berger's concept of social reality

Total No. of Questions : 5]

P2686

[5307]-2001

M.A. (Semester - II)

SOCIOLOGY

SC - 03 : Introduction to Sociological Theories

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शावितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

अ) व्यक्तीच्या 'विकेंद्रिततेचा' संदर्भ घेऊन लेव्ही स्ट्रॉस यांच्या सरंचनावादावरील योगदानाची चर्चा करा.

ब) रॉबर्ट मर्टन यांच्या प्रकार्यवादावरील टीका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

अ) सी. डब्ल्यु मिल्स यांच्या संघर्ष सिद्धांतावरील योगदानाचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.

ब) 'वस्तूनिष्ठ वास्तवता' आणि 'व्यक्तिनिष्ठ वास्तवता' या संदर्भात आल्फ्रेड शूट्झ यांचा प्रघटनाशास्त्र परीप्रेक्षाचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

अ) पार्सन्स यांच्या प्रकार्यवादी विश्लेषणातील प्रत्यक्षवादी गृहिततत्वांची चर्चा करा.

ब) गॉफमन यांच्या लोकपद्धतीशास्त्रावरील योगदानाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

अ) रॅडक्लिफ ब्राऊन यांच्या सरंचनावादावरील दृष्टिकोनाचे मूल्यमापन करा.

ब) मॅलिनोवस्की यांच्या प्रकार्यवादावरील विचारांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा :

[10]

- अ) नव प्रकार्यवाद
- ब) लोकपद्धतीशास्त्राची संकल्पना
- क) डॅनेनडॉफ यांचा संघर्ष सिद्धांत
- ड) बर्गर यांची सामाजिक वास्तवतेची संकल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2687

[Total No. of Pages : 4

[5307]-2002

M.A. (Semester - II)

SOCIOLOGY

SC - 04 : Methodology of Social Research
(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) State Comte's notion of Positivism with its prominent characteristics.
- b) What is Feminist Empiricism? How Feminist Empiricism rejects positivism?

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Examine the differences between qualitative and quantitative research.
- b) Examine the critical views of Phenomenology on Positivism.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Discuss Ethnography as a strategy of qualitative research.
- b) What is social survey? What are the characteristics of social survey??

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Define Triangulation. How to combine different methodologies?
- b) Examine the limits of objectivity in social research.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words :

[10]

- a) Position of researcher
- b) Objectives of Case Study
- c) Content analysis
- d) Structured Interviews

Total No. of Questions : 5]

P2687

[5307]-2002

M.A. (Semester - II)

SOCIOLOGY

SC - 04 : Methodology of Social Research
(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

अ) प्रत्यक्षवादाची कॉम्ट यांची संकल्पना प्रत्यक्षवादाच्या ठळक वैशिष्ट्यांसह स्पष्ट करा.

ब) स्त्रीवादी अनुभववाद म्हणजे काय? स्त्रीवादी अनुभववाद प्रत्यक्षवादाला कसे नाकारतो?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

अ) गुणात्मक आणि संख्यात्मक संशोधनामधील फरकाचे परिक्षण करा.

ब) प्रघटनाशास्त्राच्या प्रत्यक्षवादावरील टिकात्मक मुद्द्यांचे परिक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

अ) गुणात्मक संशोधनाचे एक तंत्र म्हणून लोकालेख पध्दतीची चर्चा करा.

ब) सामाजिक सर्वेक्षण म्हणजे काय? सामाजिक सर्वेक्षणाची वैशिष्ट्ये कोणती?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

अ) चिकोणीकरणाची व्याख्या करा. विविध अभ्यास पध्दतींचे एकत्रीकरण कसे केले जाते?

ब) सामाजिक संशोधनातील वस्तूनिष्ठतेच्या मर्यादांचे परिक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा :

[10]

- अ) संशोधकाचे स्थान
- ब) कष्टी अध्ययनाची उद्दिष्ट्ये
- क) आशय विश्लेषण
- ड) संरचित मुलाखत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2688

[Total No. of Pages : 4

[5307]-2003
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY
SO - 05 : Sociology of Education
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Explain Talcott Parson's contribution to Sociology of Education.
- b) Examine the contribution of nationalists to educational development in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Discuss Freire's contribution to philosophy of education.
- b) Analyse various new educational policies in India.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Explain Gramsci's contribution to Sociology of Education.
- b) Discuss Mahatma Gandhi's contribution to education in India.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words : **[10]**

- a) Evaluate J. Dewey's contribution to philosophy of education.
- b) Describe the impact of globalization on education in India.

P.T.O.

Q5) Write notes on any two of the following within 100 words each.

[10]

- a) Bourdieu's contribution to Sociology of Education
- b) Impact of colonial education
- c) Importance of value education
- d) Educational measures for child labour

Total No. of Questions : 5]

P2688

[5307]-2003

M.A. (Semester - II)

SOCIOLOGY

SO - 05 : Sociology of Education

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शावितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

- अ) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रातील टॉलकॉट पार्सन्स यांचे योगदान स्पष्ट करा.
ब) भारतातील शिक्षणाच्या विकासाला राष्ट्रवाद्यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

- अ) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील फ्रिरी यांचे योगदानाची चर्चा करा.
ब) भारतातील शिक्षणाच्या विविध नवीन धोरणांचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

- अ) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राला ग्रामसी यांनी दिलेले योगदान स्पष्ट करा.
ब) भारतातील शिक्षणातील महात्मा गांधी यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा : [10]

- अ) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील जे. ड्यूवी यांचे योगदान विशद करा.
ब) भारतातील शिक्षणावर जागतिकीकरणाचा झालेल्या परिणामांचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा :

[10]

- अ) बोदर्यू यांचे शिक्षणाच्या समाजशास्त्राला योगदान
- ब) वसाहतवादी शिक्षणाचे परीणाम
- क) मूल्य शिक्षणाचे महत्व
- ड) बालकामगारांच्या शिक्षणासंबंधीचे उपाय

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2690

[Total No. of Pages : 4

[5307]-2005
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY
SO - 07 : Health and Society
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Describe the interactionist perspective on health.
- b) Explain the socio-cultural dimensions of health.

Q2) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Discuss the issues of gender and reproductive health.
- b) Explain the rural health issues in India.

Q3) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Explain the role of state in the area of health.
- b) Discuss the community health issues in India.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following question within 250 words.

[10]

- a) Elucidate the impact of globalization on health sector.
- b) Critically evaluate Consumer Protection Act.

Q5) Write notes on any two of the following questions within 100 words each. **[10]**

- a) Addiction and society.
- b) Health insurance.
- c) Labelling approach.
- d) Medicine.

Total No. of Questions : 5]

P2690

[5307]-2005
M.A. (Semester - II)
SOCIOLOGY
SO - 07 : Health and Society
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
- अ) आरोग्या च्या आंतर क्रियात्मक दृष्टिकोनाचे वर्णन करा.
- ब) आरोग्या चे सामाजिक-सांस्कृतिक पैलू स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
- अ) लिंगभाव व प्रजनन आरोग्याच्या प्रश्नांची चर्चा करा.
- ब) भारतातील ग्रामीण आरोग्या चे प्रश्न स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
- अ) आरोग्य क्षेत्रातील राज्य संस्थेची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील सामूदायिक आरोग्य च्या प्रश्नांची चर्चा करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
- अ) आरोग्य क्षेत्रावरील जागतिकीकरणाचे परिणाम विशद करा.
- ब) ग्राहक संरक्षण कायद्याचे चिकित्सक परीक्षण करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर 100 शब्दात टीपा लिहा. [10]
- अ) व्यसनाधीनता आणि समाज
- ब) आरोग्य वीमा
- क) कलंक सिद्धांत (Labelling of Approach)
- ड) औषध

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2691

[Total No. of Pages : 4

[5307]-2006

M.A. (Part - I) (Semester - II)

SOCIOLOGY

SO - 08 : Sociology of Labour (Optional)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss changes in the concepts of work and labour.
- b) Examine the challenges faced by labour movement in India.

Q2) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss the composition of organized sector in India.
- b) Examine the process of informalisation of labour in India.

Q3) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss the subject matter and importance of sociology of labour.
- b) Discuss the salient features of neo - liberal policies and their impact on labour in India.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss causes behind growing transnational migration.
- b) Examine nature of work in knowledge industry.

Q5) Write any two short notes on the following in 100 words:

[10]

- a) Feminization of labour
- b) Human Trafficking
- c) Nature of unemployment in India
- d) SEWA organization of unorganized labour

Total No. of Questions : 5]

P2691

[5307]-2006

M.A. (Part - I) (Semester - II)

SOCIOLOGY

SO - 08 : Sociology of Labour (Optional)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

अ) काम आणि श्रम या संकल्पनांमधील बदलांची चर्चा करा.

ब) भारतातील कामगार चळवळीसमोर असलेल्या आव्हानांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

अ) भारतातील संघटित क्षेत्राच्या रचनेची चर्चा करा.

ब) भारतातील कामगारांच्या अनौपचारिकीकरणाच्या प्रक्रियेचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

अ) श्रमाच्या समाजशास्त्राच्या अभ्यासविषय आणि महत्वाची चर्चा करा.

ब) नव उदारमतवादी धोरणांची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगून भारतातील कामगारांवरील त्यांच्या परिणामांची चर्चा करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]
- अ) वाढत्या राष्ट्रातील स्थलांतरामागील कारणांची चर्चा करा.
- ब) माहिती उद्योगातील कामाच्या स्वरूपाचे परिक्षण करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टीपा लिहा. [10]
- अ) श्रमाचे स्त्रीकरण
- ब) मानवी वाहतूक
- क) भारतातील बेकारीचे स्वरूप
- ड) सेवा-असंघटीत कामगारांची संघटना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2692

[Total No. of Pages : 4

[5307]-3001

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SC - 05 (32531): Application of Research Skills

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) State the process of formulating a research problem?
- b) Discuss different types of sampling in social research.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) What is variable? How to identify variable in doing research?
- b) Explain the types of Graphic Presentation of data.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Write the steps in the analysis of quantitative data.
- b) Differentiate Structured and unstructured questionnaire.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Explain different steps involved in the Review of Literature.
- b) What is Report Writing? What is the significance of Report Writing?

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words: **[10]**

- a) Exploratory Research Design
- b) Any two characteristics of survey method
- c) Interpretation of data
- d) Significance of writing bibliography.

Total No. of Questions : 5]

P2692

[5307]-3001

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SC - 05 (32531) : Application of Research Skills

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]

अ) संशोधन विषयाच्या सूत्राची प्रक्रीया स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक संशोधनातील नमुना निवडीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]

अ) चल म्हणजे काय? संशोधन करताना चलांची निवड कशी केली जाते?

ब) आलेखाद्वारे तथ्य सादरीकरण करण्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]

अ) संख्यात्मक तथ्यांच्या विश्लेषणातील अवस्थांवर लिहा.

ब) संरचित आणि असंरचित प्रश्नावलीतील भेद स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
- अ) संदर्भासाहित्याचा आढावा घेण्यातील विविध अवस्थांचे वर्णन करा.
- ब) अहवाल लेखन म्हणजे काय? अहवाल लेखनाचे महत्त्व काय आहे?

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा. [10]
- अ) अन्वेषणात्मक संशोधन आराखडा
- ब) सर्वेक्षण पध्दतीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये
- क) तथ्यांचे निर्वचन
- ड) संदर्भ सूचीच्या लिखाणाचे महत्त्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2693

[Total No. of Pages : 4

[5307]-3002

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

**SC - 06 : Sociology of Development
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) What is sustainable development? Explain the characteristics of sustainable development.
- b) Explain Auturo Escobar's views on development.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Elaborate dependency theory of development.
- b) Explain feminist approach to development.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Discuss indicators of human and social development.
- b) Explain W.W. Rostow's modernization theory of development.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Discuss Mahatma Gandhi's concept of 'Sarodaya' as an alternative view of development.
- b) Explain agrarian and food crisis as a development crisis.

Q5) Write notes on any two of the following within 100 words each: **[10]**

- a) Characteristics of MNCs.
- b) Women and development. (WAD)
- c) Schumacher's 'Small is beautiful' as a model of alternative development.
- d) Role of NGOs as a agent of development.

Total No. of Questions : 5]

P2693

[5307]-3002

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SC - 06 : Sociology of Development

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

अ) शाश्वत विकास म्हणजे काय? शाश्वत विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) अॅटरो एस्कोबार यांचे विकासाबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

अ) विकासाचा अवलंबन सिद्धांत विशद करा.

ब) विकासाचा स्त्रीवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

अ) मानवी व सामाजिक विकासाच्या निर्देशांकांवर चर्चा करा.

ब) डब्ल्यू. डब्ल्यू. रोस्टो यांचा विकासाचा आधुनिकीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

- अ) विकासाचा पर्यायी दृष्टीकोन म्हणून म. गांधींच्या 'सर्वोदय' संकल्पनेवर चर्चा करा.
- ब) विकासाची समस्या म्हणून शेती विषयक व अन्न विषयक समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दात टीपा लिहा. [10]

- अ) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची वैशिष्ट्ये
- ब) महिला आणि विकास (WAD)
- क) विकासाचा पर्यायी नमुना म्हणून शूमाकर यांची 'स्मॉल इज ब्युटीफूल' ही संकल्पना
- ड) विकासाचे माध्यम म्हणून बिगर शासकीय संस्थांची भूमिका

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2694

[Total No. of Pages : 4

[5307]-3003

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

**SO - 09 : Sociology of Gender
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words: [10]

- a) Write an essay on gender inequality.
- b) Discuss on the problems of women in unorganized sector.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words: [10]

- a) Discuss the emergence of women's studies
- b) Explain state policies and programme for women.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words: [10]

- a) Explain gender typing of jobs.
- b) Discribe the women's movement in India.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words: [10]

- a) Discuss on the various bases of feminism
- b) Elaborate the girls drop out rate in school.

Q5) Write short notes on any two of the following within 100 words each: [10]

- a) Sexual division of labour
- b) Eloping couples
- c) Gender in higher education
- d) Women and media

Total No. of Questions : 5]

P2694

[5307]-3003

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO - 09 : Sociology of Gender

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [10]

अ) लिंगभाव असमानतेवर निबंध लिहा.

ब) असंगठित क्षेत्रातील स्त्रियांच्या समस्यांवर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [10]

अ) स्त्री.अभ्यासाच्या उदयावर चर्चा करा.

ब) स्त्रियांसाठी शासनाचे धोरण आणि कार्यक्रम सविस्तर विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [10]

अ) लिंगभावधिष्ठीत कामे स्पष्ट करा.

ब) भारतातील स्त्री-चळवळ सविस्तर विशद करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [10]
- अ) स्त्रीवादाच्या विविध आयामावर चर्चा करा.
- ब) मुलींचे शाळेतील गळतीचे प्रमाण विशद करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा. [10]
- अ) लिंगाधिष्ठीत श्रमविभाजन
- ब) (इलोपिंग कपल) पळून जाणारे जोडपे
- क) उच्च शिक्षणातील लिंगभाव
- ड) स्त्रिया आणि प्रसारमाध्यमे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2695

[Total No. of Pages : 4

[5307]-3004

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

**SO - 10 : Sociology of Disaster and Disaster Management
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Define disaster and explain its nature.
- b) Briefly explain sociological perspectives to disaster management.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Explain causes and consequences of manmade disasters with examples.
- b) Explain the role of post disaster management with reference to floods.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) What is pre-disaster management? Discuss the need of disaster management in India.
- b) Explain importance of the role of state in disaster management.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Discuss impact of natural disaster on society.
- b) Elaborate the role of civil society in disaster management.

Q5) Write notes on any two of the following within 100 words each: **[10]**

- a) Concept of disaster management
- b) Consequences of wars
- c) Role of media during disaster
- d) Impact of disaster on women

Total No. of Questions : 5]

P2695

[5307]-3004

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO - 10 : Sociology of Disaster and Disaster Management

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) आपत्तीची व्याख्या लिहा व आपत्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) आपत्ती व्यवस्थापनाच्या समाजशास्त्रीय दृष्टीकोनांवर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) मानवनिर्मित आपत्तीची कारणे आणि परिणाम उदाहरणासह स्पष्ट करा.

ब) महापूराच्या संदर्भात आपत्ती पश्चात व्यवस्थापनाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) आपत्तीपूर्व व्यवस्थापन म्हणजे काय? भारतातील आपत्ती व्यवस्थापनाच्या गरजेची चर्चा करा.

ब) आपत्ती व्यवस्थापनात राज्याच्या भूमिकेचे महत्व स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- अ) नैसर्गिक आपत्तीच्या समाजावर होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा.
- ब) आपत्ती व्यवस्थापनातील नागरी समाजाची भूमिका विशद करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर 100 शब्दांत टीपा लिहा. [10]
- अ) आपत्ती व्यवस्थापनाची संकल्पना
- ब) युद्धाचे परिणाम
- क) आपत्ती समतीची प्रसार माध्यमांची भूमिका
- ड) आपत्तीचे स्त्रीयांवरील होणारे परिणाम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2696

[Total No. of Pages : 4

[5307]-3005

M.A. (Part - II) (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO - 11 : Environment and Society

(Optional Paper) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss the relationship between environment and development.
- b) Examine the state policies and laws related to environment.

Q2) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss the problem of unequal distribution of natural resources with special reference to water.
- b) Examine the debate on genetically modified (GM) food.

Q3) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Explain salient features of Ecofeminist approach to environmental issues.
- b) Discuss importance of environmental movements with reference to Chipko movement.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss the implications of Special Economic Zone for environment and people.
- b) Describe the role of international agencies in creating environmental awareness.

Q5) Write any two short notes on the following in 100 words:

[10]

- a) Sustainable development
- b) Deep ecology
- c) Global warming
- d) Problems of urban environment.

Total No. of Questions : 5]

P2696

[5307]-3005

M.A. (Part - II) (Semester - III)

SOCIOLOGY

SO - 11 : Environment and Society

(Optional Paper) (2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- अ) पर्यावरण आणि विकास यांतील संबंधाची चर्चा करा.
- ब) पर्यावरणाशी संबंधित शासकीय धोरणे आणि कायदे यांचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- अ) पाण्याचा विशेष संदर्भ घेऊन नैसर्गिक संसाधनांच्या विषम वितरणाच्या समस्येची चर्चा करा.
- ब) जनुकीय पध्दतीने विकसित केलेल्या अन्नावरील विवादाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- अ) पर्यावरणीय प्रश्नांच्या पर्यावरणीय स्त्रीवादी दृष्टीकोनाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) चिपको आंदोलनाचा संदर्भ घेऊन पर्यावरणीय चळवळीच्या महत्वाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

- अ) विशेष आर्थिक क्षेत्राच्या पर्यावरण आणि लोकांवरील परिणामांची चर्चा करा.
- ब) पर्यावरणीय जागरूकता निर्माण करण्यामध्ये आंतरराष्ट्रीय संस्थांच्या भूमिकेचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टीपा लिहा. [10]

- अ) शाश्वत विकास
- ब) खोल परिसरशास्त्र
- क) जागतिक तापमानवाढ
- ड) नागरी पर्यावरणाच्या समस्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2697

[Total No. of Pages : 4

[5307]-3006

M.A. (Semester - III)

SOCIOLOGY

**SO - 12 : Urban Sociology
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Explain the role of NGO's in urban governance.
- b) Define Urban Sociology and explain the development of urban sociology in India.

Q2) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Critically examine Castelle's contemporary theory in urban sociology.
- b) Discuss urban environment with reference to urban transport and air pollution.

Q3) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Discuss the role of state and planning agencies in urban governance.
- b) Explain the issues of caste and gender inequality in the context of urbanization in India

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Explain problem of migration in cities
- b) Explain rural-urban fringe

Q5) Write short notes on any two in 100 words. **[10]**

- a) Noise pollution
- b) Global city
- c) Urbanism
- d) Satellite cities

Total No. of Questions : 5]

P2697

[5307]-3006
M.A. (Semester - III)
SOCIOLOGY
SO - 12 : Urban Sociology
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भातील मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पाहावी.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]

- अ) नागरी प्रशासना मध्ये बिगर शासकीय संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) नागरी समाजशास्त्राची व्याख्या लिहा आणि भारतातील नागरी समाजशास्त्राचे विकास स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]

- अ) नागरी समाजशास्त्रातील कॅजेलच्या समकालिन सिध्दांताचे टिकात्म परीक्षण करा.
ब) नागरी वाहतूक, पाणी वायुप्रदुषणाचे संदर्भ देऊन नागरी पर्यावरणाची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]

- अ) नागरी प्रशासनामध्ये राज्य आणि नियोजन संस्थांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
ब) भारतातील नागरीकरणाच्या संदर्भात जात आणि लिंगभाव विषमतेचे प्रश्न स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]

- अ) स्थलांतराची समस्या
- ब) ग्रामीण शहरी सीमा-स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा: कोणत्याही दोनांवर (100 शब्द) [10]

- अ) ध्वनि प्रदुषण
- ब) वैश्विक शहर
- क) नागरवाद
- ड) उपग्रह शहरे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2698

[Total No. of Pages : 4

[5307]-4001

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

SC - 07 : Sociology of Globalization

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Define Globalization. State the characteristics of Globalization.
- b) Elaborate on Cultural dimensions of Globalization.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) What are the key elements of Bretton Woods System? How did the Bretton Woods System shaped the Globalization process?
- b) Elaborate on the Dependency Theory of Globalization.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Discuss the Imperialism and Neo-imperialism as parallel processes to Globalization.
- b) Is the world really flat? Critically Examine.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Discuss the role of technology and media in Globalization.
- b) Clashing civilizations is a challenge posed by Globalization' Discuss.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words: **[10]**

- a) Americanization
- b) Digital divide in Globalization
- c) Development
- d) World Social Forum

Total No. of Questions : 5]

P2698

[5307]-4001

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

SC - 07 : Sociology of Globalization

(2013 Pattern) (Credit System) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [10]

अ) जागतिकीकरणाची व्याख्या करा. जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) जागतिकीकरणाच्या सांस्कृतिक बाजू विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [10]

अ) ब्रेटन वूडस व्यवस्थेतील महत्वाचे घटक कोणते? ब्रेटन वूडस व्यवस्थेने जागतिकीकरणाला कसा आकार दिला.

ब) जागतिकीकरणाचा परावलंबन सिद्धांत विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [10]

अ) साम्राज्यवाद व नवसाम्राज्यवाद यांची जागतिकीकरणाच्या समांतर प्रक्रीया म्हणून चर्चा करा.

ब) जग खरोखरच स्पाष्ट आहे का? चिकित्सक मुल्यमापन करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दांत लिहा. [10]
- अ) जागतिकीकरणातील तंत्रज्ञान व प्रसार माध्यमांची भूमिका यांची चर्चा करा.
- ब) 'संस्कृतींचा सभ्यतांचा संघर्ष हे जागतिकीकरणाने निर्माण केलेले. एक आव्हान आहे' चर्चा करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनावर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. [10]
- अ) अमेरिकीकरण
- ब) जागतिकीकरणातील संगणकीय विषमता
- क) विकास
- ड) जागतिक विश्व सामाजिक मंच

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2699

[Total No. of Pages : 4

[5307]-4002

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

**SC - 08 : Contemporary Social Theories
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Elucidate Gouldner's views on the crisis of Sociology.
- b) Discuss foucault's contribution to post-structuralism.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Assess the writings of frankfurt school as a critique of marxism.
- b) Elaborate on the critique of positivism by C.W. mills.

Q3) Answer any one of the following within 250 words: **[10]**

- a) Explain derrida's concept of deconstruction.
- b) Elaborate althusser's theory of ideology.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words: **[10]**

- a) Discuss Baudrillard's and Lyotard's contribution to post-modernism.
- b) Evaluate Giddens's theory of structuration.

Q5) Write short notes on any two of the following within in 100 words each: **[10]**

- a) Characteristics of post-modernism.
- b) Gramsci's contribution to neo-marxism
- c) Habitus and field (bourdieu)
- d) Discourse (foucault)

Total No. of Questions : 5]

P2699

[5307]-4002

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

SC - 08 : Contemporary Social Theories

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]
- अ) समाजशास्त्रावरील अरिष्ट यावरील गोल्डनर यांचे विचार विशद करा.
- ब) उत्तर-संरचनावादाला फूको यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]
- अ) फॅकफर्ट संप्रदायाच्या लिखाणाचे मार्क्सवादी चिकित्सा म्हणून मूल्यमापन करा.
- ब) सी. डब्ल्यू. मिल्स यांनी केलेली प्रत्यक्षवादावरील टीका विशद करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]
- अ) डेरिडा यांची विरचना संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) अल्युझर यांचा विचारप्रणालीचा सिद्धांत विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

- अ) उत्तर-आधुनिकतावादाला बॉडीलर्ड आणि ल्योटाईड यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- ब) गिडन्स यांच्या संरचनाकरण सिध्दांताचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [10]

- अ) उत्तर-आधुनिकतावादाची वैशिष्ट्ये
- ब) ग्रामसीचे नव-मार्क्सवादाला योगदान
- क) सवयी आणि क्षेत्र (बोद्ध्यु)
- ड) विमर्श (फूको)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2700

[Total No. of Pages : 4

[5307]-4003

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

SOCIOLOGY

**Optional Paper SO-13 - Sociology of Social Work
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss the historical development of social work in India.
- b) Explain the social case work method of social work.

Q2) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Examine the social work in India with reference to community health.
- b) Explain the concepts of social welfare, social development and social exclusion.

Q3) Answer any one of the following within 250 words:

[10]

- a) Discuss the empowerment approach to social work.
- b) Describe problems faced by people with special needs and related social work in India.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following within 250 words: **[10]**

- a) Discuss the 'Human Rights' concept in social work.
- b) Explain how social work can help communities to protect their environment and livelihood.

Q5) Write any two short notes on the following in 100 words: **[10]**

- a) Social work for women
- b) Development approach to social work
- c) Concept of social security
- d) Social research method of social work

Total No. of Questions : 5]

P2700

[5307]-4003

M.A. (Part - II) (Semester - IV)

SOCIOLOGY

Optional Paper SO-13 - Sociology of Social Work

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) भारतातील समाज कार्याच्या ऐतिहासिक विकासाची चर्चा करा.

ब) समाज कार्याची सामाजिक व्यष्टी कार्य पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) सामुदायिक आरोग्याच्या संदर्भात भारतातील समाज कार्याचे परीक्षण करा.

ब) समाज कल्याण, सामाजिक विकास आणि सामाजिक वर्जितता या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) समाज कार्याच्या सक्षमीकरण दृष्टीकोनाची चर्चा करा.

ब) विशेष गरजा असलेल्या लोकांच्या समस्या आणि त्यासंबंधी भारतातील समाजकार्य याचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [10]

- अ) समाज कार्यातील 'मानवी हक्क' या संकल्पनेची चर्चा करा.
- ब) समुदायानां आपले पर्यावरण आणि उपजीविका सुरक्षित ठेवण्यामध्ये समाज कार्याची कशी मदत होते ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [10]

- अ) स्त्रियांसाठी समाज कार्य
- ब) समाज कार्याचा विकास दृष्टीकोन
- क) सामाजिक सुरक्षेची संकल्पना
- ड) समाज कार्याची सामाजिक संशोधन पध्दती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2701

[Total No. of Pages : 4

[5307]-4004

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

SO - 14 : Human Rights and Social Justice

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Discuss the forms of Human Rights.
- b) Explain the types of social justice.

Q2) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Examine various theories of Human Rights.
- b) Explain the educational rights of women in India.

Q3) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Discuss the features of right to information act.
- b) Write an essay of Children's Rights in India.

Q4) Answer any one of the following question within 250 words. **[10]**

- a) Elucidate the relevance and application of Human Rights in globalized society.
- b) Examine the issue of social justice in the context of tribal society in India.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two in 100 words.

[10]

- a) Universal Declaration of Human Rights
- b) Environmental rights
- c) Rights related to health
- d) Rights of Prisoners

Total No. of Questions : 5]

P2701

[5307]-4004

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

SO - 14 : Human Rights and Social Justice

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
अ) मानवी हक्कांच्या प्रकाराची चर्चा करा.
ब) सामाजिक न्यायाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
अ) मानवी हक्कांच्या विविध सिद्धांतांचे परीक्षण करा.
ब) भारतातील महिलांचे शैक्षणिक हक्क स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
अ) माहितीचा अधिकार कायद्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
ब) भारतातील बालकांच्या अधिकारांवर निबंध लिहा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
अ) वैश्विक समाजामध्ये मानवी हक्कांचे महत्व आणि अंमलबजावणी विशद करा.
ब) भारतातील आदिवासी समाजाच्या सामाजिक न्यायाच्या प्रश्नांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[10]

- अ) मानवी हक्कांचा जागतिक जाहिरनामा
- ब) पर्यावरणीय अधिकार
- क) आरोग्य संबंधी अधिकार
- ड) कैद्यांचे अधिकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2702

[Total No. of Pages : 4

[5307]-4005

M.A. (Semester - IV) (Part - II)

SOCIOLOGY

SO - 15 : Ethnicity in India (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words. **[10]**

- a) Elaborate on the structural functional perspective on ethnicity.
- b) Discuss the relation between gender and ethnicity.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words. **[10]**

- a) Discuss many voices of nation in India.
- b) Examine the critical issues in the emergence of nationalism in west.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words. **[10]**

- a) Explain the nature of cultural diversity in India.
- b) Critically evaluate the problem of nation building in India with special reference to Jharkhand movement.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words. **[10]**

- a) Discuss the representation of various groups in television serials.
- b) Evaluate the crisis of secularism in India.

Q5) Write any two short notes in 100 words each: **[10]**

- a) Ethnic representation in calendar art.
- b) Meaning of multiculturalism.
- c) Meaning of ethnic resurgence with examples
- d) Concept of nation

Total No. of Questions : 5]

P2702

[5307]-4005

M.A. (Semester - IV) (Part - II)

SOCIOLOGY

SO - 15 : Ethnicity in India (Optional)

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) वांशिकतेवरील संरचनात्मक प्रकार्यवादी दृष्टीकोन विशद करा.

ब) लिंगभाव आणि वांशिकता यांच्यातील संबंधांवर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) भारतातील राष्ट्राच्या विविध आवाजांची चर्चा करा.

ब) पाश्चिमात्य देशांमधील राष्ट्रवादाच्या उदयातील प्रमुख मुद्द्यांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]

अ) भारतातील सांस्कृतिक विविधतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) भारतातील राष्ट्रबांधणीच्या समस्येचे झारखंड आंदोलनाच्या संदर्भात टीकात्मक मूल्यमापन करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 250 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- अ) दूरदर्शन मालिकांमधील विविध समूहांच्या प्रतिनिधीत्वाची चर्चा करा.
- ब) भारतातील धर्मनिरपेक्षतेच्या समस्येचे मूल्यमापन करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा. [10]
- अ) कॅलेंडर आर्टमधील वांशिक सादरीकरण
- ब) बहुसंस्कृतीवादाचा अर्थ
- क) वांशिक उठावाचा उदाहरणासह अर्थ
- ड) राष्ट्राची संकल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2703

[Total No. of Pages : 4

[5307]-4006

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

**SO - 16 : Sociology of Crime
(2013 Pattern) (Credit System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 250 words. **[10]**

- a) Define crime and explain characteristics of crime
- b) Evaluate sutherland's theory of crime.

Q2) Answer any one of the following questions within 250 words. **[10]**

- a) Explain the types of punishment
- b) Describe the concept and causes of terrorism.

Q3) Answer any one of the following questions within 250 words. **[10]**

- a) Elucidate the victimological theory of crime.
- b) Describe the problems of prisons in India.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 250 words. **[10]**

- a) Explain the alternative imprisonment in India.
- b) State the causes and extent of white collar crime in India.

Q5) Write shot notes on any two of the following within 100 words each. **[10]**

- a) Demonology
- b) Free-will theory
- c) Tihar model of prison reforms
- d) Cyber crime

Total No. of Questions : 5]

P2703

[5307]-4006

M.A. (Semester - IV)

SOCIOLOGY

SO - 16 : Sociology of Crime

(2013 Pattern) (Credit System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
- अ) गुन्ह्याची व्याख्या आणि गुन्ह्याचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) सदरलॅंडच्या गुन्ह्यावरील सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
- अ) शिक्षेचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) दहशतवादाची संकल्पना आणि कारणांचे विवरण करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
- अ) गुन्ह्याचा बळीशास्त्रीय सिद्धांत विशद करा.
- ब) भारतातील तुरुंगातील समस्यांचे विवरण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे प्रश्नांचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]

- अ) भारतीय पर्यायी तुरुंगवास स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील पांढरपेशी गुन्ह्यांचे कारणे व तिव्रता स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनावर प्रत्येकी 100 टीपा लिहा. [10]

- अ) पिशाच्चशास्त्रीय संकल्पना
- ब) मुक्त-इच्छा सिध्दांत
- क) तुरुंग सुधारणेचे तिहार प्रारूप
- ड) संगणकीय गुन्हा

